

Litteratur

LILLEMOR LINDBERG:

Tore Browaldhs minnen

I första delen av sina memoarer (Gesällvandring, Norstedts, c:a pris 75:-) behandlar Tore Browaldh tiden fram till 1955 då han blev verkställande direktör i Svenska Handelsbanken. Skildringen börjar 1943 med en resa han företar som assistent åt Gunnar Myrdal för att studera efterkrigsplaneringen i USA.

De tolv åren innebar omväxlande arbetsuppgifter bla i Industriens Utredningsinstitut, Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, som chef vid Europarådets utredningsavdelning och slutligen som vice verkställande direktör och förhandlare i Svenska arbetsgivareföreningen.

Tore Browaldh har ägnat stort utrymme åt att skildra sin intellektuella utveckling. Han har en ovanligt bred intresseinriktning omfattande såväl litteratur och musik som semantik och astronomi. Han har alltid förstått att ta vara på de impulser han fått genom arbetskamrater och vänner. Gunnar Myrdal stimulerade honom till en intensivutbildning i samhällsvetenskap och politik, medan Strasbourg-tiden för honom innebar mötet med den franska klassiska litteraturen och semantiken, och umgänget med Curt-Steffan Giesecke öppnade vägen till Karin Boye och annan modern svensk lyrik.

Vid hemkomsten från USA fortsatta samarbetet med Gunnar Myrdal. Denne blev ordförande i den sk Myrdalkommissionen, dvs Kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering i vilken Tore Browaldh blev sekreterare. Samtidigt arbetade han vid Industriens utredningsinstitut.

Avsnitten om IUI och SNS, dvs Studieförbundet Näringsliv och Samhälle är av särskilt intresse för en samhällsvetare. Tore Browaldh ger bakgrunden till SNS:s bildande.

På många håll i näringslivet oroades man av Myrdalkommissionens förslag om branschråd och talade om riskerna för smysocialisering. Näringslivet startade därför en propagandakampanj där riskerna för demo-

kratin med en långtgående planering av ekonomin framhövdes. Arbetet leddes av Byrån för ekonomisk information och döptes av Per Albin Hansson till Planhushållningsmotståndet eller PHM.

PHM-kampanjerna var ett av skälen till bildandet av SNS 1948. Initiativtagare var Axel Iveroth, som för land och rike kring tillsammans med Tore Browaldh för att informera om SNS och dess ideologi.

Vad som drev fram SNS, skriver Browaldh, var både en revolt mot det bestående och en längtan efter Utopia – för att använda Arthur Koestlers formulering. Man ville markera ett avståndstagande till näringslivsorganisationernas benägenhet att fastna i ett slags trotsattityd mot väsentliga förändringar i samhällets sociala och ekonomisk-politiska struktur. Samtidigt ville man komma fram till ett "näringslivets program", att övertyga företagen om att de behövde en mera samhällstillvänd, ideologisk grund för sitt handlande.

SNS startade ett antal utredningar kring ämnesområdet individen, företaget och samhället. Ett annat problemkomplex var den statliga administrationen som kartlades av Gunnar Heckscher. SNS:s andra stora uppgift blev att stimulera företagens intresse för samhällsproblem och samhällsdebatten.

Arbetet inom SNS kom i hög grad att påverka Tore Browaldhs eget tänkande. Hans egen näringslivsideologi redovisades i föredrag och artiklar. Han ansåg att företagen måste ha en egen mening om den ekonomiska politikens mål och medel. Företagens roll i samhället är så central och betingelserna för att de skall kunna fullgöra sin uppgift så viktiga att redan detta motiverar att de har en åsikt om sitt ansvar och sin roll i samhällsekonomin.

Resultatet av SNS:s arbete kan dock ifrågasättas. Den fortsatta utvecklingen visar att man haft svårt att förverkliga stiftarnas intentioner. Försöket att skapa en utredningsverksamhet med sikte på en näringslivets

ideologi har utmynnat i något annat än vad man tänkte sig. Utredningarna har fått en allmän karaktär utan den företagsideologis-

ka inriktning som i början åsyftades. Tore Browaldh blev en isolerad företeelse bland svenska företagare.

Till Gunnar Ungers minne

Gunnar Ungers bortgång har efterlämnat ett publicistiskt tomrum och djup saknad bland hans många läsare och beundrare. Detektivromanen, operan, den svenska naturen och Europas kulturella och politiska arv ingick alla i hans högst personliga intresseregister och gav hans vässade penna stoff. Som stridbar konservativ publicist var han oefterhärmlig. Men inte ensam.

För att påminna om hans gärning och som en maning till dess fullföljande avses på hans dödsdag den 6 februari 1977 ett stipendium att utdelas för framstående publicistisk gärning i Gunnar Ungers anda.

Innehavare utses av en nämnd under ordförandeskap av Svenska Dagbladets chefredaktör Gustaf von Platen. Bidrag kan insättas på Svensk Tidskrifts postgiro-konto nr 72744-6.

Märk talongen "Till Gunnar Ungers minne".

Stockholm i oktober 1976

Erik Anners Gunnar Biörck Arvid Fredborg

Axel Iveroth Gustaf von Platen Margaretha af Ugglas T G Wickbom